

Scenariusze rozwoju miasta przyszłości przyjaznego starzejącemu się społeczeństwu na przykładzie Bytomia w 2060 roku

dr inż. arch.
AGNIESZKA LABUS
Politechnika Śląska
Wydział Architektury
ORCID: 0000-0003-0997-3178

ZUZANNA GAWRON
Politechnika Śląska
Wydział Architektury
ORCID: 0000-0002-5446-8157

MARTA KOŚOWSKA
Politechnika Śląska
Wydział Architektury
ORCID: 0000-0001-8483-3699

Celem projektu stanowiącego temat artykułu było sformułowanie wizji miasta Bytom w 2060 roku ze zwróceniem uwagi na zróżnicowane potrzeby i style życia pokolenia millenialsów obecnie i w przyszłości.

W artykule zostały omówione wyniki i metodyka pracy w projekcie naukowo-badawczym w ramach projektu PBL pt. „Starość millenialsów w Bytomiu 2060. Projekt koncepcji miasta przyszłości przyjaznego starzejącemu się społeczeństwu”, który został zrealizowany na Politechnice Śląskiej w interdyscyplinarnym zespole przez przedstawicieli dwóch jednostek: Wydziału Architektury oraz Wydziału Automatyki, Elektroniki i Informatyki (AEI) w semestrze zimowym 2021/2022. Zespół Wydziału Architektury odpowiadał za sporządzenie analiz literaturowych i urbanistycznych oraz wykonanie scenariuszy rozwoju miasta wraz z opracowaniem graficznym, natomiast zespół Wydziału AEI odpowiadał za opracowanie aspektów technologicznych miast przyszłości. Celem projektu PBL było opracowanie modelu miasta przyszłości na podstawie analiz miasta Bytomia ze zwróceniem uwagi na zróżnicowane potrzeby i style życia pokolenia millenialsów obecnie i w przyszłości.

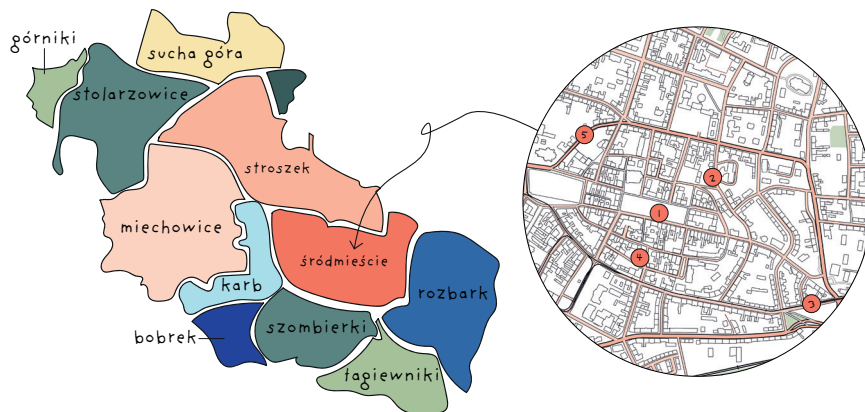
Bytom to jedno z najbardziej problemowych, starzejących się i kurczących miast w Polsce, zmagające się z rosnącym bezrobociem, a także złą jakością powietrza i przestrzeni publicznych. W ramach projektu podjęto próbę określenia jego wizji za około 40 lat, skupiając się na wybranych obszarach śródmieścia miasta. Celem projektu naukowo-badawczego były wieloetapowe badania, które zakładały sformułowanie pięciu scenariuszy rozwoju dla poszczególnych części miasta. W pracy nad koncepcjami zostały użyte metody badawcze takie jak: analizy trendów i strategii miast przyszłości, analizy obec-

nego stanu i struktury Bytomia na podstawie dokumentów planistycznych oraz konsultacji eksperckich i warsztatów futurologicznych nt. projektowania przyszłości miast.

Projekt miał charakter edukacyjny, promocyjny i skierowany był do społeczeństwa, w szczególności do mieszkańców Bytomia i władz miasta, celem wzbudzenia refleksji nad przyszłości miasta w oparciu o niestandardową soczewkę „starości millenialsów”. Wizja miasta Bytom w przyszłości, za około 40 lat, kiedy obecne pokolenie millenialsów stanie się generacją osób starszych, została ukazana na podstawie 5 lokalizacji oraz 5 scenariuszy ich rozwoju, które poruszają aspekty: gospodarki, mieszkalnictwa, renowacji budynków, komunikacji oraz przestrzeni publicznych (rys. 1.).

Trendy miast przyszłości

Pierwszym etapem projektu było przeanalizowanie dobrych praktyk i trendów na podstawie wybranych miast, które mają opracowane długofalowe strategie z niestandardowym podejściem do kształtowania wizji przyszłości. Analizy wybranych dokumentów strategicznych na przykładzie Glasgow, Singapuru, Sztokholmu i Helsinek pokazały, że istotny w życiu człowieka/mieszkańca miasta jest kontakt z naturą. Obecność natury w życiu człowieka ma wpływ nie tylko na stan zdrowia oraz na psychikę, ale kontakt z przyrodą zapewnia równowagę naszemu systemowi regulacji emocji, a także kontrolę układu nerwowego [1]. Strategie rozwojowe wybranych miast odnoszą się głównie do trendów związanych ze środowiskiem natu-

Rys. 1. Mapa wybranych lokalizacji na podstawie analiz; autorki: Zuzanna Gawron, Marta Kosowska

Rys. 2. Scenariusz rozwoju Bytomia „Uzdrowione budynki i zdrowe przestrzenie”, autorki: Zuzanna Gawron, Marta Kosowska

ralnym. Ponadto efekty projektu sztokholmskiej dzielnicy potwierdziły, że „75% zachowań służących dbałości o środowisko naturalne w zakresie mieszkalnictwa, rekreacji i transportu wynika z zastosowanych rozwiązań projektowych, a pozostałe 25% to edukacja środowiskowa” [2], co może stanowić ważny element na drodze do realizacji miast przyszłości. Trendy pokazują, że miasta przyszłości będą skupiać się na tworzeniu zrównoważonego środowiska i budownictwa, a także na rozwoju nowych technologii [3]. W projekcie skupiono się na rozwiązaniach dla miasta przyszłości umożliwiających oraz wspierających koegzystencję środowiska naturalnego z nowymi technologiami i człowiekiem.

Pokolenie millenialsów

W ramach projektu podjęto próbę scharakteryzowania potrzeb pokolenia millenialsów i ich stylów życia w 2022 oraz w 2060 roku na podstawie analizy literaturowej. Milleniali to pokolenie odmienne, które w inny sposób funkcjonuje w przestrzeniach miasta i intensywnie korzysta z technologii [4]. O tej odmienności świadczą zachowania takie jak: dopasowywanie się do zmian i aktywna chęć rozwoju. Podczas pracy nad projektem zespół określił typy millenialsów ze względu na ich charakter i styl życia. Pierwszą grupą są „wirtualni ludzie”: swoje życie spędzają w VR (wirtualna rzeczywistość) i AR (rozszerzona rzeczywistość), nie potrafią funkcjonować bez technologii. Powiązani z tą grupą są „samot-

Trendy pokazują, że miasta przyszłości będą skupiać się na tworzeniu zrównoważonego środowiska i budownictwa, a także na rozwoju nowych technologii.

nicy”: przytłoczeni obecnymi wyzwaniami i kontaktem z ludźmi, uciekają do internetowej rzeczywistości. Kolejny styl życia określony jest jako „eko-elita”: to osoby żyjące w harmonii ze środowiskiem i naturą, skłonni do trendów *less waste* lub *zero waste*. Dwie ostatnie grupy są ściśle związane z tendencją wyższych aspiracji millenialsów. „Superwykształceni” skupiają uwagę na nieprzerwanej nauce i ulepszaniu umiejętności, a „robotnicy” będą pracowali do końca życia. Zróżnicowanie stylów życia millenialsów w 2060 roku będzie decydować o wyglądzie i funkcjonowaniu przestrzeni miejskich w przyszłości.

Wyzwania Bytomia w 2022

Jako studium przypadku w projekcie wybrano starzejące się i kurczące miasto Bytom, zlokalizowane w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Wyzwania miasta podzielono na pięć kategorii: wyzwania demograficzne, gospodarcze, przestrzenne, klimatyczne i społeczne, które stały się punktem wyjścia dla realizacji projektu. Jedną z przyczyn odpływu ludności, a także kurczenia się

miasta jest rosnące bezrobocie i emigracja zarobkowa. Prognozuje się, że Bytom do 2050 roku straci około 30% swoich mieszkańców, a ich liczba będzie wynosić 116 833 tysięcy. Obecnie w Bytomiu osoby 60+ stanowią 29% wszystkich mieszkańców, a w 2050 roku ta liczba będzie wynosić aż 43,8% [5]. Z powodu zmniejszającej się ilości zieleni w mieście, nieodpowiedniej utylizacji odpadów, jakości powietrza w Bytomiu ulega degradacji. Ponadto na terenie Śródmieścia obserwuje się tendencję do wydłużania się czasu narażenia na hałas, szczególnie w porze nocnej. Obecne warunki środowiskowe oraz akustyczne są szkodliwe dla zdrowia mieszkańców. Wyzwaniem miasta jest również zły stan przestrzeni publicznych i budynków oraz duża liczba pustostanów na jego terenie. Określenie głównych wyzwań Bytomia wpłynęło na opracowanie scenariuszy rozwoju, a także pomogło zidentyfikować główne potrzeby miasta i jego mieszkańców.

Wyzwania Bytomia w 2060 – scenariusze rozwoju przyszłości

Efekt końcowym projektu było opracowanie pięciu scenariuszy rozwoju dla wybranych pięciu lokalizacji w mieście. Celem koncepcji było pobudzenie wyobraźni użytkowników, mieszkańców, urzędników oraz projektantów, a także konfrontacja wizji ze stanem obecnym. W wytypowanych fragmentach miasta zostały zaproponowane rozwiązania mające na celu poprawienie jakości funkcjonowania w zakresie mieszkalnictwa,

Rys. 3. Scenariusz rozwoju Bytomia „Wielowymiarowy Rynek”; autorki: Zuzanna Gawron, Marta Kosowska

komunikacji oraz gospodarki. Skupiono się na rozwiązaniach, które po części już dziś są z powodzeniem wykorzystywane w miastach wysoko rozwiniętych [2, 6].

Zgodnie z ideą miasta samowystarczalnego i 15-minutowego koncepcja „Biznes po sąsiedzku” przy ulicy Rostka opiera się na rozwoju lokalnej gospodarki, gdzie centrum stanowiłoby liczne usługi. Koncepcja „Wielowiekowe mieszkalnictwo” przy ulicy Kwietniewskiego odnosi się do zrównoważonego i elastycznego budownictwa. Millenialsi będą zamieszkiwać w domach wielopokoleniowych, łatwo adaptujących się do zmian.

Pustostany przy ulicy Korfałtego w koncepcji „Uzdrowisko budynków” (rys. 2.) będą zamieniane na usługi i kooperatywy mieszkaniowe, a ubytki w zabudowie będą przybierały formę jadalnych parków. Scenariusz „Autonomiczna lokomocja” przy ulicy Katowickiej zakłada dominację transportu pieszo i rowerowego. Nowe technologie, takie jak *smart streets* czy autonomiczny transport zwiększą bezpieczeństwo na drogach. Teren Rynku w scenariuszu „Wielowymiarowy rynek” (rys. 3.) będzie przestrzenią opartą o koncept biofilii, by poprawić jakość powietrza i mikroklimat w mieście.

Zrealizowany projekt pozwolił na wskazanie najistotniejszych wyzwań, z jakimi mierzy się miasto Bytom, oraz zaproponowanie przykładowych rozwiązań przestrzennych. Dzięki temu powstała koncepcja miasta przyszłości, która odnosi się do przyszłych wyzwań, a także potrzeb jego użytkowników i użytkowników. Scenariusze przyszłości miasta

Bytom przedstawiają wizję, w której wszyscy użytkownicy i mieszkańcy miasta o różnych potrzebach oraz stylach życia będą mogli znaleźć odpowiedź na ich oczekiwania. Istotną rolę projektów edukacyjnych, takich jak opisane, jest uwrażliwienie, oswojenie, a także sprowokowanie dyskusji publicznej w kontekście projektowania przyszłości.

Bibliografia:

- [1] Devlin A.S. (2018), *Environmental Psychology and Human Well-Being: Effects of Built and Natural Settings*, Academic Press.
- [2] Patrycja Maciejowska-Haupt (2012), *Hammarby Sjöstad – Przestrzeń odzyskana, zrównoważona, społeczna*, „Środowisko Mieszkaniowe”, tom 10, nr 10, s. 54–59.
- [3] <https://infuture.institute/mapa-trendow/>, dostęp: 10.03.2022.
- [4] Przemysław Kisiel (2016), *Millennialsi – nowy uczestnik życia społecznego?*, „Studia Socialia Cracoviensia”, tom 8, nr 1 (14), s. 83–94.
- [5] <https://cutt.ly/OHuYXgf>, dostęp: 10.03.2022.
- [6] <https://tinyurl.com/yc375he8>, dostęp: 10.03.2022.

DOI: 10.5604/01.3001.0015.9171

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA

Labus Agnieszka, Gawron Zuzanna, Kosowska Marta, 2022, Scenariusze rozwoju miasta przyszłości przyjaznego starzejącemu się społeczeństwu na przykładzie Bytomia w 2060 roku, „Builder” 8 (301), DOI: 10.5604/01.3001.0015.9171

Streszczenie: Niniejszy artykuł stanowi rodzaj raportu z przeprowadzonych badań i wyników pracy w projekcie naukowo-badawczym pt. „Starość millenialistów w Bytomiu 2060. w poszukiwaniu koncepcji miasta przyszłości przyjaznego starzejącemu się społeczeństwu” w ramach projektu PBL, realizowanego przez Wydział Architektury i Wydział Automatyki, Elektroniki i Informatyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach w semestrze zimowym 2021/2022.

Celem projektu było sformułowanie wizji miasta Bytom w 2060 roku ze zwróceniem uwagi na zróżnicowane potrzeby i style życia pokolenia millenialistów obecnie i w przyszłości. Posłużyły do tego wieloetapowe badania oraz konsultacje eksperckie. Efektem projektu było opracowanie pięciu scenariuszy rozwoju dla poszczególnych obszarów w mieście Bytom.

Słowa kluczowe: millenialsi, miasto przyszłości, starość, Bytom

Abstract: DEVELOPMENT SCENARIOS FOR AN AGING-FRIENDLY CITY ON THE EXAMPLE OF BYTOM IN 2060. The article is a kind of research and results report in a science and research project, entitled "Oldage of Millenials in Bytom 2060. In search of the concept of a city of the future friendly to an aging society" as part of the PBL project, implemented by the Faculty of Architecture and the Faculty of Automatic Control, Electronic and Computer Science Of the Silesian University of Technology in Gliwice in the winter semester 2021/2022. The aim of the project was to formulate the vision of the city of Bytom in 2060, paying attention to the diverse needs and lifestyles of the millennial generation now and in the future. This was achieved through multi-stage research and expert consultations. The result of the project was the description of five development scenarios for individual areas in the city of Bytom.

Keywords: millenials, future city, oldage, Bytom